

Gyermekvédelem

Itt van előttünk Szlobodan Vidakovics-könyve a gyermekvédelemről, melyet a Szerb Tudományos Akadémia aranyéremmel tüntetett ki. Erről a mindig aktuális kérdésről nálunk már sok szó esett, de a megoldása még mindig várat magára. Az illeteksek leginkább a körül vitatkoznak, hogy hol kezdődjön és meddig terjedjen a társadalmi gyermekvédelem. A kriminalisták és különböző humanisták a gyermekvédelem alatt csak a hajléktalan, elhagyott gyermekek védelmét értik, akiknek a száma nálunk 200.000-re tehető.

Vidakovics furcsának találja, hogy a társadalom csak akkor érdeklődik a gyermek sorsa iránt, ha lop, uccalánnyá lesz, vagy lehetőleg minél nagyobb testi vagy szellemi fogyatékosága van. Ekkor lép közbe az államhatalom és a kiskorú tolvajt javítóintézetben, a fiatal uccalányt bukott lányok intézetében helyezi el. Ez a helytelen „gyermekvédelem“ olyan színben tűnik fel, mintha a társadalom előnyben részesítené a silányabbakat, a jók és egészségesek kárára. Ezzel szemben Vidakovics jogosan követeli, hogy a tervszerű gyermekvédelem terjedjen ki arra a több mint négy és félmillió 18 éven aluli gyermekre, akik rá vannak szorulva a társadalom rendszeres komoly támogatására, hogy egészséges emberekké fejlődhessenek.

A szerző könyvében a városi és kisvárosi gyermekek helyzetével foglalkozik. Szükséges volna a falusi gyermekek egészségi és társadalmi helyzetét szintén megismerni. E nélkül nem nyerünk tiszta képet az összes gyermekek helyzetéről. De az a kép, amit így is nyerünk, nagyon sötét és szomorú. A városi dolgozó lakosság széles tömegeinél a gyermekek ellátása mennyiségileg is elégtelen és 21%-kal a tudományosan megállapított minimum alatt van. Így pl. Szuboticán az iskolás gyermekek 20%-a, Petrovgrádon 25%-a, a hivatalos kimutatás szerint ki van éhezve. A lakás viszonyok még rosszabbak. Erről Vidakovics így ír: „A napfény és ablakok nélküli teljesen sötét és nedves, földes, poloskás és félig rothadt deszkafalú lakásokkal való találkozás gyakori jelenség volt, amelyre az adatgyűjtő bizottság ráakadt. A legszörösebb szívü cinikusnak is nehezeére esett ezekben a kutyaólhoz hasonló „lakásokban“ apró, sápadt, kiéhezett, angolkóros gyermekcsoportokat látnia, a tüdővész e csöppnyi áldozatait, amely a nedves kunyhók — amiket városainkban „munkáslakásoknak“ neveznek — minden sarkából leselkedik rájuk. E nyomorult szobácskákból éreztük a friss sírok leheletét.“ A személyenként 20 köbméterben megállapított szükséges tér helyett városaink munkáslakásaiban csak 9 m³-tól (Beográd) 15 m³-ig (Sztara Kanjizsa) hely jut átlag egy személyre.

Ezek után nem csoda, ha nálunk a gyermekmegbetegedések száma 35%-kal magasabb, mint a nyugati és északi országokban. Tüdővészben nálunk nyolcszor annyi gyermek hal meg, mint Dániában, 16-szor annyi, mint az Egyesült Államokban! A Vojvodinában, különösen Velika Kikindán (az összes halálesetek 20%)

és Bela Crkván (30%) magas a tüdővészben elhunyt gyermekek száma. Általában magas a gyermekhalandóság. Így ezer elhunyt közül 14 éven aluli gyermek Szomborban 273, Petrovgrádon 289, Szuboticán 338, Velika Kikindán 365. A gyermekhalandóság a váltság éveiben állandóan növekedett. E gyászos statisztika élén a Vojvodina áll. 1933-ról 1934-re a gyermekhalandóság az egész országban 9%-kal emelkedett, ugyanakkor a Dunabánságban 25%-kal. E téren csak Románia és Magyarország áll előttünk.

„Minden második sírt nálunk gyermek részére ássák, minden negyedik gyermek meghal a nyolcadik életéve előtt, ötpercenként veszünk el egy gyermekéleket.“

A gyermekhalálzási statisztikát elemezve arra a megállapításra jut a szerző, hogy ez az óriási halálzási arányszám nem a gyermekek „veleszületett életképtelenségére“, hanem a lakosság társadalmi és gazdasági helyzetére vezethető vissza. Leszögezi, hogy pl. Beográdban a lakosság 60%-a nem keresi meg a létminimum felét sem. Pedig éppen ezek a társadalmi rétegek, amelyek a létminimumot sem tudják a családjaiknak biztosítani, a sokgyermekes családapák és családanyák, mert amíg egy munkás-családra 4.6, addig egy gazdag családra csak 1.3 gyermek jut átlag.

Az anyagi viszonyok leromlása miatt a széles néptömegek is belátták, hogy képtelenek annyi gyermeket felnevelni. (Az élve születettek száma 1930-ban 489.000, 1934-ben 460.000.) A természetes szaporulat szintén csökkent, a legnagyobb mértékben a Dunabánságban. Mint látjuk, a gyermekek helyzete a családfenntartó gazdasági leromlása következtében annyira rosszabbodott, hogy okvetlen társadalmi beavatkozásra van szükség, amíg nem késő!

Mit tettek városaink eddig a gyermekekért? 85%-a semmit és a többi is keveset. Szombor városa pl. 100.000.— dinárt költ évente gyermekvédelemre. Mint Vidakovics írja, városaink nagy része, sőt mindezideig maga az állam is helytelenül a községi szociálpolitika alatt a lecsúszott minden gazdasági támogatást nélkülöző öregekkel szembeni jótékonytságot értette. Ez a szociálpolitika „téli segélyekből“ és „szegényházak“ fenntartásából áll. A tizenöt legnagyobb városunk évente átlag 32 dinárt, a többi 450 város és kisváros átlag 4 dinárt költ egy gyermekre, így azután az összes gyermekek 96%-a nálunk minden védelmet nélkülöz.

Mik a társadalom elemi kötelességei a gyermekvédelem terén? Vidakovics egy mindenre kiterjedő ötéves gyermekvédelmi tervet követel. Ezt egy gyermekvédelmi törvény keretein belül kívánja megvalósítani, ahol a kezdeményezés az államra, a végrehajtás a községekre hárulna. Minden gyermeknek 18 éves koráig a község védelme alatt kellene állnia. Mint Dániában és Norvégiában, minden gyermeknek volna egy egészségi lapja (kartotékrendszer), amelyben a gyermekeket állandóan felülvizsgáló orvosok az összes észrevételeiket bejegyzik. Minden községnek kellene gyermekvédelmi osztályt megszervezni. Ezek hatáskörébe tartozna: 1) az elhagyott, ellátatlan és szegény gyermekek védelme és szükség esetén a község költségén való eltartása; 2) anya- és csecsemővédelem és gyógykezelés, csecsemők és kisgyermekek napközi

otthonokban való elhelyezése és nyaraltatása; 3) az iskolás gyermekek egészségi felügyelete, menzák fenntartása, az iskolás gyermekek nyaraltatása.

Vidakovics ezen kívül a következő intézményeket ajánlja: 1) anyák és terhes nők számára tanácsadókát és szülő-otthonokat; 2) a gyermekek jó tejjelátását biztosító intézményeket; 3) tüdővészellenes gyermekgondozókat; 4) alkoholista gyógyító intézeteket és az alkoholista családjának védelmét; 5) napközi otthonokat (a munkásvédelmi törvény 26. paragrafusára elrendeli, hogy minden 100 munkásnál többet alkalmazó vállalat tartozik napközi otthont a vállalat közvetlen közelében felállítani); 6) korszerű gyermekotthonokat (Dr. Djura Jovanović, a Dunabánság anya- és gyermekvédelmi osztályának főnöke kijelentette, hogy Szuboticán, Noviszádon, Szentán, Sztára Kanjizsán, Bela Crkván, stb. ezeket az otthonokat minden szakértelem nélkül vezetik és a gyermekek kétharmad része trahomás); 7) egészséges iskolák terv szerű építését; 8) erdei és kerti iskolákat; 9) a dolgozó gyermekek és a munkanélküliek gyermekeinek védelmét; 10) ólós és egészséges munkáslakások építését; 11) gyermekkórházak építését (Vojvodinában egy sincs!); 12) gyermeknyaraltató kolóniákat; 13) ideges és neurotikus gyermekek védelmét; 14) a családok számára tanácsadókát.

Hogy mindezt elérhessük, Vidakovics Szlobodan azt ajánlja, hogy a több mint 34 ezernyi pénzmágnásra vessenek ki az állam, illetve a községek külön gyermekvédelmi pótdadót, azonkívül külön illetékeket a fényűzési cikkekre, bálakra, tenisz, golf és hasonló luksuszjátékokra, luxuslakásokra, stb. Szükségesnek tartja még a gazdag egyházak anyagi hozzájárulását a gyermekvédelem kiszélesítéséhez és ezzel kapcsolatban az egyházi kolostori javaknak gyermekek számára való kisajátítását.

Összegezzük az eddigieket: „a betegségek és halál tömegesen viszik el gyermekeinket, különösen a szegény és középosztályhoz tartozó szülők gyermekeit. Ennek okai a minőségileg és mennyiségileg gyenge táplálkozás és a siralmas lakásviszonyok, egyszóval a szülők alacsony életszínvonala. Ez azt jelenti, hogy a gyermekvédelmi kérdést nem lehet elválasztani a lakáskérdéstől és a ninestelen tömegek általános életszínvonala megjavításának a kérdésétől.“ E nélkül lehetetlen egy egészséges, mindennel megbírkózni tudó fiatal nemzedék felnevelése.

Miklós Ilona

PIERRE COT: A legszorosabb együttműködés Loudonnal, Varsóval, Moszkvával és Washingtonnal a béke megőrzésének legbiztosabb záloga. Ahelyett, hogy az időt fecsérelve hajlong a diktatúrák előtt, Franciaországnak a demokrata államok felé kellene fordulnia, hogy velük együtt a békében és a békéért megteremtse a szabadság Szent Szövetségét.